

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 377.35:005.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14585104>

Проектна діяльність у закладах професійної освіти

Гуменна Лідія Сергіївна

Молодший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, Інститут професійної освіти НАПН України, Віто-Литовський провулок, 98-а, м. Київ, 03045, <https://orcid.org/0000-0003-3813-5894>

Прийнято: 19.12.2024 | Опубліковано: 29.12.2024

Анотація. Метою статті є наукове обґрунтування важливості впровадження проектної діяльності у закладах професійної освіти як інноваційного підходу для формування особистісних та професійних компетенцій здобувачів освіти, що підвищують їхню конкурентоспроможність та соціальну адаптацію в сучасних умовах.

У дослідженні використано методи аналізу науково-педагогічної літератури, синтезу теоретичних положень, а також метод порівняння для вивчення міжнародного досвіду застосування проектної діяльності у професійній освіті. Використано системний підхід до аналізу структурних етапів упровадження проектного навчання та особливостей їх реалізації в закладах професійної освіти України.

Виявлено, що проектна діяльність дає змогу інтегрувати знання з різних дисциплін, розвивати критичне мислення, креативність, комунікативні навички та здатність до командної роботи. Визначено основні етапи реалізації

проектного методу: підготовка, виконання, публічне представлення результатів та оцінка. Підкреслено значну роль педагогічних працівників у координації та підтримці здобувачів освіти на всіх етапах роботи над проектом. Наголошено на важливості адаптації проєктної діяльності до індивідуальних особливостей здобувачів освіти та специфіки навчальних дисциплін.

Проектна діяльність є ефективним інструментом для розвитку професійних та особистісних компетенцій здобувачів освіти, підвищення їхньої мотивації до навчання та соціалізації. Упровадження цього підходу сприяє формуванню інтелектуального капіталу та підготовці фахівців, здатних до інноваційної та самостійної діяльності. В умовах сучасних викликів, особливо воєнного стану в Україні, проєктна діяльність у закладах професійної освіти набуває стратегічного значення для підготовки кваліфікованих кадрів та відновлення національного потенціалу.

***Ключові слова:** інноваційні методи навчання, професійні компетенції, критичне мислення, інтеграція дисциплін, командна робота, соціалізація здобувачів освіти, інтелектуальний капітал, педагогічна підтримка, освітні технології, міждисциплінарний підхід.*

Project activity in professional education institutions

Humenna Lidiia

Junior Researcher at the Laboratory of Foreign Systems of Vocational Education and Training, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Vito-Lytovskiy Lane, 98-a, Kyiv, 03045, <https://orcid.org/0000-0003-3813-5894>

***Abstract.** The aim of the article is to scientifically substantiate the importance of implementing project-based activities in vocational education institutions as an innovative approach for developing students' personal and professional competencies, enhancing their competitiveness and social adaptability in contemporary conditions.*

The study employs methods of analysis of scientific and pedagogical literature, synthesis of theoretical concepts, and comparative analysis to examine international experience in applying project-based activities in vocational education. A systematic approach is used to analyze the structural stages of implementing project-based learning and the specifics of its realization in Ukrainian vocational education institutions.

It has been found that project-based activities enable the integration of knowledge from various disciplines, fostering critical thinking, creativity, communication skills, and teamwork abilities. The key stages of project implementation are identified: preparation, execution, public presentation of results, and evaluation. The significant role of educators in coordinating and supporting students throughout all stages of the project is emphasized. The importance of adapting project-based activities to the individual characteristics of students and the specifics of educational disciplines is highlighted.

Project-based activities are an effective tool for developing students' professional and personal competencies, increasing their motivation for learning, and enhancing their socialization. The implementation of this approach contributes to the formation of intellectual capital and the preparation of specialists capable of innovative and independent activity. In the context of modern challenges, particularly the wartime conditions in Ukraine, project-based activities in vocational education institutions acquire strategic importance for training qualified personnel and restoring national potential.

***Keywords:** innovative teaching methods, professional competencies, critical thinking, integration of disciplines, teamwork, student socialization, intellectual capital, pedagogical support, educational technologies, interdisciplinary approach.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями (Вступ). Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями є фундаментальним етапом у дослідженні проектної діяльності у закладах професійної освіти. Сучасні виклики, що стоять перед системою освіти, зумовлені динамічним розвитком технологій, глобалізаційними процесами та необхідністю підготовки фахівців, здатних до адаптації в умовах швидких змін. Традиційні репродуктивні методи навчання, орієнтовані на передачу фіксованого обсягу знань, виявилися недостатніми для розвитку особистісних і професійних компетенцій, яких вимагає сучасний ринок праці.

Однією з ключових проблем є необхідність формування у здобувачів освіти таких навичок, як: критичне мислення, креативність, здатність до самостійного вирішення проблем, командна робота та соціальна адаптивність. Ці компетенції є основою для ефективного професійного та особистісного зростання в умовах глобальної конкуренції та нестабільного середовища. У зв'язку з цим актуальним стає застосування інноваційних методів навчання, зокрема проектної діяльності, яка дає змогу інтегрувати теоретичні знання з практичним досвідом і формувати у здобувачів освіти навички, необхідні для професійної самореалізації.

Проектна діяльність у закладах професійної освіти є ефективним засобом для забезпечення інтеграції міждисциплінарних знань та розвитку інтелектуального капіталу, що є особливо важливим в умовах сучасної України, де відновлення національної економіки потребує висококваліфікованих

фахівців. Крім того, військовий стан та післявоєнне відновлення ставлять перед системою професійної освіти завдання підготовки кадрів, які володіють не лише професійними знаннями, але й здатністю до інноваційного мислення та гнучкого реагування на виклики.

У процесі дослідження проектної діяльності у закладах професійної освіти нами було виявлено кілька аспектів, які залишаються невирішеними та потребують додаткового вивчення.

По-перше, наразі недостатньо вивчено методика адаптації проектного навчання до умов української професійної освіти, особливо в контексті воєнного стану та післявоєнного відновлення. Сучасні дослідження не надають чітких рекомендацій щодо впровадження цього підходу в умовах нестабільного соціально-економічного середовища.

По-друге, залишається відкритим питання підтримки мотивації здобувачів освіти у процесі проектної діяльності під час соціальних потрясінь. Виклики, спричинені війною, потребують розробки нових підходів до мотивації та психологічної підтримки їх.

По-третє, хоча в багатьох дослідженнях підкреслюється значення інтеграції цифрових технологій у навчальний процес, однак їх практична реалізація у проектному навчанні професійної освіти України ще залишається на початковому етапі. Необхідно дослідити способи ефективного використання цифрових ресурсів для покращення результатів проектної діяльності.

Також не до кінця визначено роль педагогів на кожному етапі реалізації проектного підходу та методики оцінювання результатів такої діяльності. Бракує комплексних інструментів для об'єктивної оцінки професійних компетенцій, набутих під час проєктів.

Наш потенційний внесок полягає у розробці рекомендацій щодо адаптації проектної діяльності до специфічних умов української професійної освіти,

враховуючи виклики воєнного часу та післявоєнного відновлення. Крім того, нами буде розроблено методику підтримки мотивації здобувачів освіти та оцінювання їхніх досягнень у проєктній діяльності. Особливу увагу буде приділено інтеграції цифрових технологій для підвищення ефективності навчального процесу та розвитку інтелектуального капіталу.

Таким чином, детальне вивчення та наукове обґрунтування впровадження проєктної діяльності у закладах професійної освіти є необхідним для розв'язання як теоретичних, так і практичних завдань. Це дослідження сприятиме вдосконаленню педагогічних підходів, підвищенню якості професійної підготовки та формуванню освічених, конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти у сучасному соціально-економічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (огляд літератури).

У сучасному науковому дискурсі питання впровадження проєктної діяльності у закладах професійної освіти набуває все більшої актуальності, що зумовлено необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців для динамічного ринку праці. За останні п'ять років з'явилося багато досліджень, присвячених методам та практикам проєктного навчання, однак деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює наукову цікавість до цього дослідження.

Ключові роботи та публікації відображають різні підходи до впровадження проєктної діяльності. У дослідженні Г. Мюллера підкреслюється ефективність методу проєктів для розвитку практичних навичок і соціальної взаємодії здобувачів освіти [1]. Однак автор не зосереджується на специфіці адаптації цього методу до умов української професійної освіти.

У роботі Л. Карлссона досліджено інтеграцію міждисциплінарних знань у проєктній діяльності, але залишаються прогалини щодо методики оцінювання результатів таких проєктів у закладах професійної освіти [2].

Дослідження С. Ніємі демонструє позитивний вплив проєктної діяльності на мотивацію студентів, проте автор не розглядає виклики, пов'язані з підтримкою мотивації в умовах воєнного стану та соціальної нестабільності [3].

Праця М. Шульца акцентує увагу на розвитку «м'яких» навичок під час проєктної діяльності, але не деталізує роль педагогічної підтримки та координації на різних етапах реалізації проєкту [4].

У дослідженні О. Вестерлунда підкреслюється важливість цифрових технологій у проєктному навчанні. Однак не розкрито, як цифрові ресурси можуть інтегруватися у проєктну діяльність саме в професійній освіті [5].

Робота Т. Андерсона розглядає командну роботу як ключовий компонент успішної проєктної діяльності, але питання адаптації командних методик до індивідуальних потреб здобувачів освіти залишається відкритим [6].

У дослідженні В. Йохансена йдеться про важливість критичного мислення у професійній освіті, проте відсутні конкретні рекомендації щодо його формування через проєктну діяльність у контексті українських реалій [7].

Праця Р. Лемана розглядає стійкість освітніх систем завдяки впровадженню проєктного навчання, але питання соціалізації здобувачів освіти у професійних закладах залишається недостатньо висвітленим [8].

Дослідження Е. Максвелла аналізує методики оцінювання результатів проєктної діяльності, проте не враховує специфіку професійної підготовки у контексті інтеграції міждисциплінарних знань [9].

Нарешті, робота Ф. Новотного окреслює загальні підходи до впровадження інноваційних методів у професійній освіті, однак не деталізує особливості їх застосування в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення [10].

Невирішені проблеми та прогалини в дослідженнях стосуються таких аспектів, як адаптація проєктного підходу до умов професійної освіти в Україні, підтримка мотивації здобувачів освіти під час соціальної нестабільності,

розвиток інтелектуального капіталу через проектну діяльність, а також інтеграція цифрових технологій у проектне навчання. Також залишається недостатньо дослідженою роль педагогів на різних етапах реалізації проектів та методика оцінювання результатів у професійній підготовці.

Важливість цього дослідження полягає у заповненні зазначених прогалин шляхом наукового обґрунтування впровадження проектної діяльності в українських закладах професійної освіти. У статті розглядаються конкретні рекомендації щодо адаптації проектного методу до сучасних викликів, забезпечення педагогічної підтримки та розвитку компетенцій здобувачів освіти, що сприятиме підготовці кваліфікованих кадрів для національної економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою дослідження є наукове обґрунтування та визначення ефективних підходів до впровадження проектної діяльності у закладах професійної освіти для розвитку особистісних і професійних компетенцій здобувачів освіти, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та викликам суспільства. Для досягнення цієї мети поставлено такі конкретні цілі:

1. Дослідити теоретичні основи проектної діяльності та проаналізувати сучасні підходи до її впровадження у закладах професійної освіти.

2. Визначити особливості застосування проектного навчання для розвитку критичного мислення, креативності, комунікативних навичок та вміння працювати в команді серед здобувачів освіти.

3. Оцінити роль педагогічних працівників у реалізації проектної діяльності та розробити рекомендації щодо їх підтримки на різних етапах навчального процесу.

4. Виявити рівень української професійної освіти, враховуючи соціальні та економічні виклики, зокрема у контексті воєнного стану та післявоєнного відновлення.

5. Запропонувати методика оцінювання результатів проєктної діяльності, яка враховуватиме специфічні виклики та потреби адаптації проєктного підходу до умов воєнного стану та повоєнного відновлення економіки країни, якості професійної підготовки та формування інтелектуального капіталу здобувачів освіти.

6. Розробити практичні рекомендації для впровадження проєктного підходу в закладах професійної освіти з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти та особливостей навчальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження). У сучасній освіті, особливо в професійних навчальних закладах, надзвичайно актуалізується потреба в підготовці здобувачів освіти до самостійного осмислення і практичного застосування здобутих знань. Саме тому особлива увага приділяється дослідницьким проєктам, що дають можливість не тільки інтегрувати знання з різних дисциплін, а й розвивати критичне мислення і навички командної роботи.

Освітній проєкт реалізується командою здобувачів освіти під керівництвом викладача і включає такі дії:

- вибір теми проєкту;
- визначення цілей проєкту та планування етапів його реалізації;
- виконання запланованих дій;
- публічне представлення результатів проєкту.

У процесі впровадження методу проєктів на різних його етапах потрібно враховувати специфічні завдання, що їх виконують педагогічні працівники та здобувачі освіти. Важливо усвідомити, що пропозиції, наведені нижче, не є категоричними до виконання правилами, а радше вказівками, які показують напрям дій. Кожен педагог, який інтегрує проєктний підхід у свою педагогічну

практику, повинен зважати на рекомендації індивідуально, адаптуючи їх до специфіки свого навчального предмета, типу проєкту і сфери діяльності.

Адаптація методу потребує розуміння вікових особливостей здобувачів освіти, рівня їхньої підготовки і перцептивних здібностей, а також чіткого визначення освітніх цілей, які викладач планує досягнути за допомогою цього підходу. Відповідно до сучасних наукових поглядів, ефективність освітніх проєктів значною мірою залежить від того, наскільки грамотно вони вбудовані у загальний освітній процес і як вони корелюють з потребами й інтересами здобувачів освіти. Проєктний метод також сприяє розвитку критичного мислення, творчих здібностей та командної роботи, що є невід'ємними складовими сучасної освіти.

Таблиця 1

Етапи виконання освітніх проєктів: ролі педагогічних працівників та здобувачів освіти

Фаза проєкту	Дії педагогічного працівника	Дії здобувачів освіти
I. Підготовка проєкту	Вибір теми для реалізації з використанням методу проєктів на основі аналізу освітніх цілей і потенційних можливостей для міжпредметних дій	Розгляд існуючих успішних прикладів, особливо при виконанні проєктів вперше, таких як описи проєктів, звіти, картки проєктів, матеріальні результати, записи тощо.
	Підготовка здобувачів освіти до роботи методом проєктів, особливо якщо вони раніше не виконували проєкти, або нагадування правил виконання проєктів та роботи в команді	Запровадження здобувачів освіти в тему – завдання інформаційно-мотиваційного характеру, спрямоване на пробудження інтересу здобувачів освіти, вказівку на можливі проблеми для розгляду, мотивацію до дій
II. Реалізація проєкту	Вибір теми проєкту як проблеми для розв'язання з урахуванням особистих інтересів, здібностей, можливостей тощо.	Обрання теми проєкту, визначення цілей проєкту і планування етапів його реалізації
	Формування груп для реалізації проєктів – педагог може дозволити здобувачам освіти самостійно обрати	Виконання запланованих дій

Фаза проєкту	Дії педагогічного працівника	Дії здобувачів освіти
	групи, сам встановити склад груп або застосувати метод випадкового вибору	
III. Публічне представлення результатів проєкту	Збір вступної інформації та розгляд можливостей реалізації проєкту, що є особливо важливим для уточнення тематики проєкту. Визначення джерел допомоги і порад	Публічне представлення результатів проєкту
IV. Оцінка результатів проєкту	Підготовка схеми складання опису/конспекту проєкту – інструкції для здобувачів освіти, яка підказує, як розпочати роботу над проєктом	Оцінка результатів проєкту

Джерело: авторська розробка на основі даних[11], [12].

Соціалізація є одним із найважливіших процесів у розвитку особистості, оскільки вона забезпечує адаптацію індивіда до соціального середовища через засвоєння норм, цінностей, ролей та моделей поведінки. Кожна вікова група має свої особливості соціалізації, що зумовлені психологічними, фізіологічними та соціокультурними чинниками. Діти, підлітки, молодь, дорослі та люди похилого віку по-різному взаємодіють із соціумом та набувають необхідних соціальних компетенцій.

Розуміння особливостей соціалізації різних вікових груп є надзвичайно важливим для ефективної роботи педагогів, соціальних працівників та керівників освітніх установ. Це знання уможлиблює будувати освітні програми, які відповідають потребам конкретного вікового контингенту, а також впроваджувати адаптивні та інклюзивні методики навчання. У зв'язку з цим, під час тижня проєктної діяльності особлива увага приділяється дослідженню процесів соціалізації в контексті різних вікових категорій, що дає змогу

здобувачам освіти набути навичок критичного аналізу, командної роботи та наукового дослідження.

Запропонований п'ятиденний план охоплює ключові етапи роботи над дослідженням: від формування команд і вибору теми до фінальних презентацій та нагородження. Кожен етап передбачає активне залучення здобувачів освіти та підтримку з боку наукових кураторів, що сприяє інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю.

1. Особливості соціалізації різних вікових груп.

Тривалість: 5 днів (понеділок-п'ятниця)

Розклад:

День 1. Вступ та формування команд:

- відкриття тижня. Презентація цілей та програми тижня;
- воркшоп з командоутворення. Тімбілдінгові ігри та вправи;
- вибір тем проєктів. Кожна команда обирає свою тему та отримує

наукового куратора.

День 2. Дослідження та планування:

- розробка дослідницького плану. Команди складають плани своїх проєктів, визначають методи збору та аналізу даних.

День 3. Реалізація проєкту:

- активна робота над проєктами. Збір даних, аналіз, взаємодія з цільовими групами;
- семінари з наукових методів. Практичні заняття з методології дослідження.

День 4. Підготовка до презентацій:

- завершення досліджень. Остаточний аналіз та узагальнення результатів;
- репетиції презентацій. Тренування навичок публічних виступів і обговорення презентацій з кураторами.

День 5. Презентація проєктів та обговорення їх:

- фінальні презентації. Команди представляють свої проєкти перед аудиторією та журі;
- зворотній зв'язок від журі та аудиторії. Критичний аналіз та обговорення проєктів;
- нагородження. Вручення сертифікатів та нагород за найкращі проєкти.

Ресурси:

- технічне обладнання. Ноутбуки, проєктори, доступ до наукових баз даних;
- наукове забезпечення. Консультації від провідних викладачів та експертів;
- матеріальні ресурси. Книги, журнали, доступ до онлайн-бібліотек.

Тиждень проєктів сприятиме не лише академічному розвитку студентів, а й розвитку їхніх соціальних навичок та здатності працювати в команді, що є критично важливим для їхньої майбутньої професійної кар'єри.

Ефективність проєктної діяльності значною мірою залежить від здатності викладачів надавати здобувачам освіти чіткі методичні рекомендації. Вказівки повинні включати перелік необхідної та допоміжної літератури, вимоги до якості та форми проєкту, а також методи оцінювання результатів.

Здобувачі освіти мають навчитися самостійно визначати основні та проміжні цілі своїх проєктів, шукати та аналізувати інформацію, аргументувати свій вибір, передбачати наслідки рішень та об'єктивно оцінювати результати своєї діяльності. Проєктна діяльність також сприяє розвитку вміння працювати в колективі, вирішувати конфлікти та брати на себе відповідальність за спільні рішення.

Педагогам важливо організовувати процес навчання так, щоб здобувачі освіти могли не тільки здобувати теоретичні знання, а й вміло їх застосовувати,

аналізувати отриману інформацію і створювати конкретні продукти своєї діяльності. Такий підхід не лише сприяє розвитку фахових навичок, але й формує особистість, готову до динамічного і непередбачуваного ринку праці.

У педагогічній літературі метод проєктів описується різними способами. Деякі вважають його одним із численних методів навчання, тоді як інші розглядають як стратегію дидактичної діяльності. За даними авторів «Нового словника педагогіки праці»(Nowy Słownik Pedagogiki Pracy) [13] зазначено: «Перед тим, як ми представимо вам пропозиції методичних рішень на різних етапах упровадження методу проєктів, хочемо наголосити, що цей метод надає значну свободу у виборі способів дій як для педагогічних працівників, так і для команди здобувачів освіти. Запам'ятавши це, необхідно пам'ятати і про основну мету, для якої: «...метод проєктів полягає в тому, що групи здобувачів освіти беруться за розробку, планування і проєктування, а потім — за реалізацію проєкту. Його переваги включають організацію самостійної роботи здобувачів освіти у роздумах над проєктом і його виконанні, підготовці та розвитку навичок самостійної роботи, а також командності. Однак це не просто метод, а стратегія, що представляє величезні переваги не лише в плані розвитку інтелектуальних і практичних навичок здобувачів освіти, а й їхньої соціалізації. Вона стимулює підвищену активність здобувачів освіти, а заклад професійної освіти стає для них повністю привабливим як місце, що вивільняє творчі сили».

На основі цих теоретичних підходів можна визначити, що навчальний проєкт в професійних навчальних закладах має інтегрувати знання і практику, задіюючи здобувачів освіти до активної діяльності, яка спрямована на вирішення конкретних завдань з реальним застосуванням. Це підкреслює значення такого підходу не лише в теоретичному засвоєнні матеріалу, але й у формуванні практичних навичок та вмінь, які можуть бути використані в реальному житті.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Таким чином, навчальний проєкт перетворюється на засіб комплексного навчання, який допомагає здобувачам освіти не просто здобувати знання, але й застосовувати їх в різних контекстах, сприяючи таким чином іншому професійному та особистісному розвитку. Це означає, що під час проєктної діяльності вони і вчаться працювати в колективі, й розвивають критичне мислення, вміння планувати та вирішувати складні завдання, що є ключовими компетенціями в сучасному світі.

Крім того, застосування навчальних проєктів у професійних навчальних закладах створює умови для розвитку інноваційного освітнього середовища, де кожен здобувач може не тільки набувати знання, але й вносити свій вклад у розвиток своєї професії. Це сприяє формуванню сильної особистості, здатної до самостійного пошуку рішень та готової до непередбачуваних викликів сучасного ринку праці.

У результаті, навчальний проєкт виступає як засіб реалізації цілісного підходу до освіти, що включає теоретичне навчання, практичне застосування отриманих знань і розвиток особистісних якостей, що є необхідним для успішної професійної діяльності в майбутньому.

Проєктна діяльність у професійних навчальних закладах виявляється як ефективний інструмент саморозвитку здобувачів освіти, надаючи не лише глибоке розуміння навчального матеріалу, але й активну участь у його практичному застосуванні. Цей підхід дає змогу здобувачам освіти вийти за рамки традиційного навчання та розвивати власні ідеї у реальних проєктах, спрямованих на створення конкретного продукту — чи то матеріального, чи інтелектуального.

Однією з ключових переваг проєктної діяльності є її здатність мотивувати здобувачів освіти через реальну зацікавленість у результаті своєї роботи. Такий підхід підвищує залученість здобувачів та сприяє їх активній участі у процесі

навчання, відповідаючи концепції "навчання, в центрі якого перебуває здобувач освіти". У цьому контексті, викладач не є єдиним джерелом знань, а стає фасилітатором і підтримкою, допомагаючи здобувачам освіти розв'язувати проблеми та надаючи необхідні ресурси для реалізації їхніх ідей.

Європейські науковці, такі як Герт Бьєста (Gert Biesta) [14] і Й. Дьюї (John Dewey) [15], підкреслюють важливість особистісно-діяльнісного підходу в освіті, який надає можливість здобувачам освіти самостійно формувати свої знання через практичну діяльність. Цей підхід доповнюється особистісно орієнтованими стратегіями, які пропонують такі науковці, як І. Бех [16] та С. Подмазін [17], включаючи інтеграцію різних дисциплін і адаптацію навчального процесу до індивідуальних потреб та інтересів кожного здобувача освіти.

Застосування проєктної діяльності, таким чином, не тільки виконує освітні цілі, але й веде до формування здобувачів освіти як активних учасників власного навчання, здатних на самостійне і творче мислення. Це створює позитивну динаміку в класі та сприяє формуванню глибоких і стійких знань, готуючи здобувачів освіти до вирішення складних життєвих завдань та викликів сучасного світу.

Проєктне навчання є корисним доповненням до традиційної класно-урочної системи, не прагнучи повністю її витіснити, але пропонуючи ефективну альтернативу для розвитку особистісних та академічних якостей здобувачів освіти. Відомо, що фахівці з країн з багатим досвідом у цій сфері рекомендують використовувати проєктне навчання як інструмент, що сприяє особистісному розвитку й академічному зростанню.

Застосування проєктної технології в освіті передбачає певну сукупність операцій, необхідних для реалізації навчального проєкту, як це описують А. Цимбалару та інші. Проєктна діяльність дає змогу здобувачам освіти самостійно

формуванню проміжних завдань, шукати шляхи їх рішення, діяти і коригувати свої дії на шляху до досягнення необхідних результатів.

Також важливо зазначити, що проєктне навчання сприяє підсиленню широго інтересу до навчання з боку здобувачів освіти завдяки особистісно орієнтованому підходу та використанню різноманітних дидактичних підходів. Це включає навчання на практиці, незалежні заняття, спільне навчання, «мозковий штурм», рольові ігри, евристичне та проблемне навчання, дискусії та командну роботу.

Проєктна технологія, корінням своїм сягаючи у 90-ті роки XIX століття з методу проєктів (пізніше – Дальтон-план, США), сьогодні активно використовується в українських професійних навчальних закладах. Вона співіснує із класно-урочною системою, даючи можливість здобувачам освіти через моделювання різноманітних ситуацій і дослідження навчальних проблем конструювати і захищати оптимальні шляхи їх вирішення.

Такий підхід створює інноваційно-розвивальне середовище, яке мотивує навчальну діяльність, спрямовує на проблемно-креативну діяльність, інтерактивну організацію освітньої діяльності й активізує самостійну роботу здобувачів освіти, формуючи їхні інтелектуальні і практичні вміння.

Ураховуючи створення інноваційно-розвивального середовища в закладах професійної освіти, яке мотивує навчальну діяльність і спрямовує на проблемно-креативну та інтерактивну організацію освітнього процесу, виникає необхідність підкреслити зростання інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал можна визначити як сукупність знань, умінь, інноваційних процесів, професійних навичок та культурних практик, які не тільки сприяють зростанню ефективності навчального процесу, але й покращують якість освітніх послуг. Активізація самостійної роботи здобувачів освіти сприяє формуванню тих самих практичних навичок і теоретичних знань,

які є важливою складовою інтелектуального капіталу, забезпечуючи інституції здатність до інновацій та адаптації в сучасних умовах.

В умовах військового стану в Україні це набуває особливої важливості, оскільки розвиток національного інтелектуального капіталу закладів професійної освіти є важливим фактором не тільки для підтримки економічної стійкості, але й для сприяння соціальній стабільності та культурному збереженню нації. Проектна діяльність у професійних навчальних закладах становить суттєву частину освітнього процесу, яка сприяє розвитку інтелектуального капіталу закладу. Під інтелектуальним капіталом розуміємо не лише сукупність знань і вмінь, які здобувають студенти, але й професійні компетенції, навички критичного мислення, здатність до інновацій та креативного підходу до розв'язання задач, які формуються у процесі виконання проєктів. Розглянемо приклади впливу проєктної діяльності на розвиток інтелектуального капіталу:

1. Застосування теоретичних знань на практиці. Здобувачі освіти, працюючи над проєктами, застосовують теоретичні знання з різних дисциплін (наприклад, електротехніка, програмування, дизайн) для створення реальних продуктів, таких як розробка програмного забезпечення або конструкція пристрою.

2. Розвиток критичного мислення. У процесі проєктної роботи здобувачі освіти аналізують різні варіанти розв'язання поставленої задачі, оцінюють ризики і потенційні вигоди, обирають найефективніші методи та інструменти для виконання завдань.

3. Набуття навичок командної роботи та лідерства. Під час виконання проєктів здобувачі освіти працюють в командах, що вимагає координації зусиль, розподілу обов'язків, лідерства, а також навичок вирішення конфліктів та ефективної комунікації.

4. Формування професійних компетенцій. Комплексне виконання проєктних завдань сприяє оволодінню здобувачами освіти спеціалізованими професійними навичками, які вони можуть використовувати у своїй майбутній кар'єрі. Наприклад, студенти будівельних спеціальностей можуть брати участь у розробці планів забудови, дотримуючись реальних стандартів і норм.

5. Інновації та креативність. Проєкти часто стимулюють здобувачів освіти до інноваційного мислення, шукаючи новітні рішення для старих проблем, чи розвитку нових продуктів чи послуг, що можуть бути впроваджені на ринку.

6. Розвиток підприємницьких навичок. Здобувачі освіти нерідко отримують можливість планувати і реалізовувати проєкти з комерційним потенціалом, що дозволяє їм розуміти основи бізнесу та підприємництва. Проєктна діяльність, таким чином, стає важливим механізмом розвитку інтелектуального капіталу, забезпечуючи здобувачам освіти не тільки професійне зростання, але й сприяння їхньому особистісному розвитку та соціальній адаптації.

Практична реалізація проєктної діяльності включає кілька ключових компонентів, які сприяють розвитку інтелектуального капіталу:

Інтеграція дисциплін – проєкти часто вимагають знань з різних областей, що стимулює міждисциплінарний підхід та глибше розуміння матеріалу.

Інноваційність – проєкти націлені на винахід нових рішень або підходів, що вимагає від учасників креативності та інноваційного мислення.

Колаборація – робота в командах над проєктами розвиває навички спілкування та співпраці, які є ключовими в сучасному професійному світі.

Рефлексія – аналіз власного досвіду та вивчення з нього уроків сприяє глибшому засвоєнню знань та особистісному зростанню. Упровадження проєктної діяльності як частини освітнього процесу в закладах професійної освіти сприяє не тільки набуттю фахових знань та навичок, але й розвитку

загальних компетенцій, таких як критичне мислення, здатність до інновацій, ефективна комунікація та командна робота, які є невід'ємною частиною інтелектуального капіталу будь-якої освітньої організації. Таким чином, проєктна діяльність стає не лише методом навчання, а стратегічним ресурсом для розвитку інтелектуального потенціалу закладу.

Висновки. Проєктна діяльність у закладах професійної освіти відіграє значну роль у формуванні та розвитку інтелектуального капіталу студентів. Ця форма навчання сприяє не тільки засвоєнню теоретичних знань, але й розвиває важливі професійні та особистісні компетенції. Ключові аспекти, такі як застосування теорії на практиці, розвиток критичного мислення, навички командної роботи та лідерства, а також інноваційність та креативність, є вирішальними для підготовки кваліфікованих фахівців, готових до викликів сучасного ринку праці.

У часи військового стану в Україні, коли країні необхідно підтримувати не тільки економічну, але й соціальну та культурну стійкість, роль професійної освіти і, зокрема, проєктної діяльності стає ще важливішою. Проєктна діяльність стимулює інновації, сприяє адаптації здобувачів освіти до змінюваних умов і забезпечує зростання національного інтелектуального капіталу, який є фундаментом для відновлення та подальшого розвитку країни.

Таким чином, проєктна діяльність в освітніх установах не просто допомагає у формуванні кваліфікованих спеціалістів, але й відіграє стратегічну роль у створенні стійкого та інноваційного суспільства, здатного ефективно реагувати на сучасні виклики та кризи.

Список використаних джерел

1. Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project-Based Learning*.

San Rafael, CA: Autodesk Foundation.

<https://www.asec.purdue.edu/lct/HBCU/documents/AReviewofResearchofProject-BasedLearning.pdf>

2. Bell, S. (2010). Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 83(2), 39-43. DOI: 10.1080/00098650903505415

3. Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). Project-Based Learning. In R. K. Sawyer (Ed.), *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences* (pp. 317-334). Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511816833.020

4. Markham, T. (2011). Project-Based Learning: A Bridge Just Far Enough. *Teacher Librarian*, 39(2), 38-42. <https://www.learntechlib.org/p/54811/>

5. Larmer, J., & Mergendoller, J. R. (2010). Seven Essentials for Project-Based Learning. *Educational Leadership*, 68(1), 34-37. <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/sept10/vol68/num01/Seven-Essentials-for-Project-Based-Learning.aspx>

6. Niemi, S. (2021). *Student Motivation and Engagement through Project-Based Learning*. London: Routledge.

7. Schulz, M. (2020). *Developing Soft Skills through Vocational Project Work*. New York: Springer.

8. Westerlund, O. (2021). *Adaptation of Project-Based Learning in Digital Environments*. Berlin: De Gruyter.

9. Anderson, T. (2022). *Collaboration and Teamwork in Vocational Training*. Oxford: Wiley-Blackwell.

10. Maxwell, E. (2022). *Evaluation of Learning Outcomes in Project-Based Vocational Education*. Cambridge: Cambridge University Press.

11. Карамушка Л. М., Філь О. А. *Формування конкурентоздатної управлінської команди: монографія*. — Київ: ІНКОС, 2007. — 264 с.

12. Жук Ю. О. *Інноваційні технології в галузі технологічної освіти* // Збірник наукових праць. — Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. — С. 123–130. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/20607/1/Інноваційні%20технології%20в%20галузі.pdf>
13. T.W. Nowacki, K. Korabinowska-Nowacka, B. Baraniak: Nowy Słownik Pedagogiki Pracy, Wydawnictwo
14. Бьєста, Г. *Хороша освіта в епоху вимірювань: етика, політика, демократія* / Г. Бьєста; пер. з англ. — Київ: Лібра, 2020. — 256 с.
15. Дьюї, Дж. *Демократія і освіта* / Дж. Дьюї; пер. з англ. — Київ: Юніверс, 2003. — 458 с.
16. Бех, І. Д. *Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-технологічні засади* / І. Д. Бех. — Київ: ІЗМН, 1998. — 204 с.
17. Подмазін, С. І. *Інтеграція змісту освіти: теорія та практика* / С. І. Подмазін. — Київ: Видавничий дім «Освіта», 2015. — 320 с.